

Jubilejna DRAGA *90

»Ko bodo kdovekdaj odpadle z nas verige te komunistične tiranije, se bomo opotekali kakor od pijanosti.«

Prof. Jakob Šolar v osebnem pogovoru v Ljubljani leta 1947.

Suppl. al n. 5/6 del mensile MLADIKIA - giugno 1990. Sped. in abb. post. Gr. III/70. - Aut. Dir. PT di Trieste. Priloga št. 5/6 MLADIKE. Odg. ur. Marij Maver. Reg. na sodišču v Trstu, št. 193. - Tiskalna tiskarna Graphart.

ČETRTO STOLETJE

Pozdrav vsem, ki spet prihajate v Drago; pozdrav vsem, ki ste kadarkoli imeli kaj z njo skupnega. Ne bomo ločevali po zaslugah — kar počez in vsevpred si bodimo dragi in hvaležni za petindvajset srečanj, ki so bila gotovo kdaj tudi nerodna in nepopolna, pa jim vendar ni najti primere v slovenski zgodovini.

Veselimo se vsi, od prvega do zadnjega: od uglednih predavateljev do prizadevnega kuharja pri »skavtskem golažu«; od ognjevitiga diskutanta z zelo oddaljenim potnim listom do domačega prijatelja, ki je skrbel za mikrofone in žarnice; od tistih, ki so imeli ideje za vedno nove Drage, pa do tistih, ki so enako vestno poskrbeli za dobro primorsko vino.

Vsi, nazadnje in mogoče še najprej naša publika, ki je dolgih (in lepih) petindvajset let potrjevala zaupanje v poslanstvo Drage — vsi mi skupaj imamo te dni velik praznik.

Tisti, ki Drage niso marali, so ji očitali tisoč in eno napako, pa še veliko sovražnega in prevratniškega so odkrivali v njej. Enega samega greha pa ji ni nihče nikoli navrgel: da bi bila dolgočasna. Vsaj zato ne sme biti dolgočasen ta zapis, ki bo zato v enem samem stavku poudaril, zakaj je Draga uspela:

Bila je svobodna tribuna, kjer so Slovenci z vseh koncev sveta prizadeto razpravljali o treh časih našega bivanja — o preteklem, sedanjem in prihodnjem.

Temu svobodnemu razmišljanju je moral prisluhniti tudi nekdanji uradni matični forum, za katerega se sicer ne spominjamo, da bi bil kdaj svobodno izbran, izvoljen in pooblaščen.

Tisti forum je Dragi prisluhnil tudi dobesedno, to je z napravami za beleženje glasov in obrazov svobod-

stran 8 ||||▶

XXV. ŠTUDIJSKI DNEVI »DRAGA 90«

TRST - 31. AVGUSTA, 1. IN 2. SEPTEMBRA 1990

PARK FINŽGARJEVEGA DOMA, OPČINE, NARODNA ULICA 89

Petek, 31. avgusta 1990

Ob 17.00: Predstavitve letošnje Drage

Ob 17.30: *Igor Škamperle* (Trst):

NARODNOST V POSTMODERNI MISLI

Po predavanju diskusija in družabnost

Sobota, 1. septembra 1990

Ob 9.00: Zasedanje osrednjega iniciativnega odbora za pripravo svetovnega slovenskega kongresa — poročila predsednika *Bojana Brezigarja* in tajnika *Vinka Ošlaka*

Ob 15.00: Srečanje slovenskih revij — uvod v prvo povojno srečanje urednikov slovenskih periodičnih publikacij po svetu

Ob 17.30: *Zdravko Inzko* (Dunaj):

SLOVENIJA S PERSPEKTIVE ŠIRŠEGA SVETA

Sledi diskusija in družabnost

Nedelja, 2. septembra 1990

Ob 10.30: *Janez Pogačnik* (Ljubljana):

SLOVENSKA CERKEV PRED NOVIMI NALOGAMI

Sledi diskusija

Ob 15.30: Ob petindvajsetletnici Drage

Ob 16.30: *Spomenka Hribar* (Ljubljana), *Ivo Jevnikar* (Trst), *Karel Smolle* (Celovec), *Janez Zorec* (Pariz)

Okrogla miza:

PO ZLOMU POLSTOLETNE DIKTATURE

V NOVA SLOVENSKA OBZORJA

Po diskusiji zaključek in družabnost

Opomba: nedeljska služba božja bo ob 9. uri na prostem in jo bo daroval tržaški škof mons. Lorenzo Bellomi

»Oče Drage« *Jože Peterlin* (desno) ob obisku nadškofa *Jožeta Pogačnika* v Trstu spomladi 1969.

Kaj mi je pomenil nastop na Dragi?

Pred letošnjo petindvajseto Drago smo naslovili na nekatere predavatelje iz preteklih let prošnjo, da nam odgovorijo, KAJ JIM JE POMENIL NASTOP NA DRAGI? Vprašanja nismo mogli nasloviti na vse, zato smo naredili izbor, za katerega se že v uvodu opravičujemo, če ni popoln. Tu so njihovi odgovori.

1. Nikoli nisem prisostvoval celotni prireditvi Drage. Večkrat sem maševal; toda vedno sem spremljal simpozij preko poročil v vašem biltenu, v Katoliškem glasu, v Mladiki. Moj odgovor je treba torej razumeti v teh mejah.

2. Name so naredili najlepši vtis obravnavane teme in način sodelovanja. Od prvih sem vedno cenil aktualnost, odprtost, pozornost do slovenskih ljudi in do slovenske kulture; predvsem se mi zdi vredna omembe globalnost vrednot in interesov, s katerimi so bile načete in obdelane teme. Glede udeležbe bi rad podčrtal avtoriteto nastopajočih, zbornost in kvaliteto ter živahnost posegov v debati.

3. Brez dvoma imate zaslugo, da ste v kritičnih in ostrih letih ohranili pri življenju svoboden glas znotraj tistega ljudstva, ki je samo nekaj kilometrov stran od tod imelo predolgo zavezana usta. Vsekakor kisik čisti ozračje in resnica ne pozna nobene meje.

Vse najboljše!

Lorenzo Bellomi, tržaški škof

V Dragi sem nastopil 3. septembra 1972 s predavanjem »Svoboda vesti kot izraz človekovega dostojanstva«. Takrat sem bil profesor moralne teologije in škofov vikar v Churu v Švici. Na stalen povratek v domovino še nisem mislil. Stiki s Slovenijo in Slovenci v zamejstvu in po evropskih deželah so bili bolj skromni. Zato je zame Draga 1972 pomenila izredno bogato doživetje in novo spoznavanje razmer in ljudi. Ravno tisto leto je bilo čutiti tudi politično napetost, saj je predsednik SAZU prof. dr. Josip Vidmar odpovedal svoje predavanje o spremenljivosti in nespremenljivosti vrednot. Pozneje se srečanj nisem mogel več udeležiti, a sem z velikim zanimanjem spremljal vsakoletno Drago. Iskrene čestitke ob srebrnem jubileju in najboljše želje za prihodnost, upajamo, da v novih časih in novih razmerah.

Alojzij Šuštar, nadškof

Lanski nastop na Dragi mi je najprej pomenil osebno veselje, da sem smel

govoriti na tako visoki slovenski tribuni zunaj matične domovine, kot je Draga. Vesel sem bil tudi, da se mi je ponudila v razpravo tako aktualna téma, kot je slovenska narodna sprava. Imel sem vtis, da je demokrasko misleči del občinstva v glavnem soglašal z mojimi trditvami, kajpada sem bil tudi tega vesel. Končno pa mi je povzročilo veselje neugodno poročanje režimskih dopisnikov o mojem referatu, saj je znan pregovor: »Psi lajajo - znamenje, da smo na konju«.

Branko Rozman, München

TIK PRED IZIDOM

DRAGA 89

Zbornik

Moj nastop v Dragi sega v prva osemdeseta leta, ko sem med enoletnim študijskim bivanjem v Parizu odkril osrednji pomen odnosov in doumel, da se pravzaprav vprašanje o razmerju Jaz — Ti, Isti — Drugi vleče skozi vse filozofsko razmišljanje človeštva. Po drugi plati pa je bil to čas, ko smo začeli že razmišljati o možnosti pluralizma, o odnosih med ljudmi, kjer bi ne bilo nasilja Istega nad Drugim in drugačnim, temveč bi začeli razvijati politične in družbene odnose na medsebojnem spoštovanju. Te misli sem prvič v še zelo okorni obliki in boječem izrekanju podal v Dragi. Kdo bi si takrat upal misliti, da bo prej kot čez deset let pluralizem naša sama po sebi razumljiva resničnost.

Anton Stres, Ljubljana

Vsakokrat ko sem prišel v Drago, me je navdajalo občutje, kakor da sem na vesoljnem slovenskem zborovanju, občutje, ki me je osrečevalo in navdajalo s ponosom. Ni zaman, da je prav Draga dala pobudo za vsakoletni Slovenski svetovni kongres. Tako je Draga na Opčinah danes že dvojni simbol. Prvi kongres naj bi bil v središču matične dežele Slovenije, v Ljubljani. Ni brez hude zgodovinske ironije, da so

Lojze Peterle (v sredini) med prijatelji na Dragi 1989.

najbolj živi dvomi o smiselnosti vseslovenskega svetovnega kongresa ravno v matični Sloveniji. Vsem, ki imajo glede te uresničitve še pomisleke, postavlja Draga dokončno izzivalno (ultimativno) vprašanje: ali smo Slovenci ali nismo? Ali pa se samo gremo?

Anton Trstenjak, Ljubljana

Znano je, da sem rad glasen, kadar me srce boli, da so drugi tihi. — Draga mi je draga zastran glasnosti, ne samo dovoljene, ampak celo zaželeno, o beseda čarna, o Gorbačov, ti upanje sveta, ti moja ljubezen! (Da bi ti uspelo razpustiti KGB, potuho trotov-birokratov!) Dvajset let pred njim ste že Tržačani vzeli v roke abecednik političnega pluralizma mnenj za slovenski narod in ste strah v kosti pognali ljubljanskih securitativcev, tistih, ki so pred Drago varovali pridobitve NOB zato, da so sebi zavarovali, sebi zagradili svoje osebne pridobitve iz NOB. — Srh me spreletava, ko pomislim, da jih varujejo še danes ta dan, zdaj tudi že njihovi otroci, in upravičen sem tožiti nad oskrunjeno vizijo, saj sem Osvobodilni fronti vdan že od maja 1945, od prvega sestanka z Jožetom Knezom (Koljem) v Hans Sachs-Strasse v Celovcu, vdan z glavo in srcem, še danes.

Obupujem, ne verjamem, da bo Ljubljana kdaj Praga. Zato nam bo tudi jutri še koristna Draga. Neogibno potrebna. Vse dokler slovenski narod ne bo razpustil UDBE.

Da se razumemo: vsak režim, vsaka država (sic!) potrebuje varnostne uradnike-varuhe svoje demokratične ustave, ali ti naj bojo javni, ne tajni! Naj v javnih razgovorih branijo demokratične pridobitve prekucij in revolucij!

Janko Messner, Celovec

Na Dragi sem imel čast sodelovati leta 1986, ko se je začela naša slovenska pomlad šele od daleč nakazovati. Toda nobena — zdaj že bolj potuhnjena in zahrbtna represija ni mogla preglasiti sreče in zadovoljstva ob srečanju s tolikimi poštenimi Slovenci, ki jih naša oblast v svoji boljševiski slepoti večinoma še danes ne priznava za svoje. Zato se plemeniti cilji Drage tudi tako naglo uresničujejo.

Milan Apih, Ljubljana

Inž. Jože Strgar (levo) v pogovoru z izseljenskim duhovnikom Tonetom Zrncem iz Kanade; na desni pesnik Tone Kuntner (1989).

DRAGO si predstavljam kot nekakšno olimpijsko skupno ognjišče, kjer Slovenci treh Slovenij prejemamo plamen, ki nas vse leto prijazno greje. Ob svojem skromnem nastopu v blaženem letu 1970, še pred ponovno boljševisko ohladitvijo v matični Sloveniji, sem se počutil kot pri prvem obhajilu, kot planinec na Triglavu. Bil je nedopovedljivo lepo. Morda zaradi zrelega septembrskega poletja v tržaškem Bregu, zaradi slastne pašte, ki so nam jo skuhalo prijazna dekleta ob dveh ponoči tam nekje za openskim svetim Jernejem, kdo ve... A zdi se mi, da predvsem zaradi prijaznih ljudi z zelo različnimi usodami, ki smo jih takrat srečevali in smo z njimi v trenutku postali prijatelji.

Tista leta smo še z velikim upanjem pisali in izdajali Kaplje. Značilnosti primorstva kot nekakšnega posebnega povezovalnega fluida slovenstva so nas prešerno prežemale. Kmalu so sledili udbovski obiski, enonočni zapor, preiskave in mnogotere zoprniije. Draga pa nas je še naprej zvesto vabila. Koliko iskrih in poštenih misli, zaletov iščočega uma, zanimivih dognanj, simpatič-

nih prerekanj, odrešujočih razjasnitev! Žal mi je za pokojnimi, za očetom Drage Jožetom Peterlinom, širokosrčnim Frančkom Križnikom, karizmatično zgodovinskim Edvardom Kocbekom, tigrovskim Bertijem Rejcem, briško nasmejanim Emilom Valentinčičem in mnogimi drugimi. Draga nas je četrto stoletja zblíževala in povezovala po razumu, po srcu pa nas je zbratila, zato ne sme umreti. Crescat, floreat!

Tomaž Pavšič, Idrija

Kakor se člani družine, raztepeni po širnem svetu, navadno — če je le mogoče — vsaj enkrat na leto, pozimi, o božiču, zberejo doma, pri mami in pri očetu, da se potroštajo za še eno leto krutega tujstva, tako se tudi mi, raztepeni iz vseh treh Slovenij, zbiramo že dolga leta te naše zagatne slovenske zime — že celo četrto stoletje — v Dragi in ob njej. Prvi rjavo rdeči listi po drevmu naokoli, ki naznanjajo slovo od kipečega kraškega poletja, se nam zdijo vsakokrat kot sive štrene las na ljubljenski glavi mame ali očeta... A okrog nas

Jubilejni XXV. ŠTUDIJSKI DNEVI bodo 31. avgusta, 1. in 2. septembra 1990 v parku Finžgarjevega doma na Opčinah, Narodna ulica 89 (tel. 040/211-113). POJASNILA IN PRIJAVE: DSI, ulica Donizetti 3, Trst, Italija. Od 27. do 30. avgusta po telefonu na št. 040/370-846. PRISPEVKI za študijske dneve so prostovoljni in jih lahko izročite med »Drago« v pisarni.

V vrsti za skavtski golaž: (od leve) prof. Andrej Capuder z gospo, Vinko Ošlak, Alojz Rebula, Marjan Drobež in Nikolaj Jeločnik (1987).

je bila vsa ta leta — kljub zorečemu grozdju, ki je obetalo obilen pridelek našega najboljšega vina, opojnega za oko in zdravilnega za dušo — ostra zima, ki je zebila prav do srca: zato pa smo vselej toliko — in tako toplo — govorili o pomladi, ki bo prišla, ker pač mora priti — ni hudič, ki jo bomo šli iskati čeprav tudi na konec sveta, jo izkopati iz dna zemlje, jo iztrgati magari iz krempljev pozoja ali gonobe... — Zdaj — menda — res prihaja med nas pomlad: beli zvončki jo že cingljajo in zlate trobentice že trobijo budnico zanjo... Kakor da je vse nenadoma zazvenelo v sozvoku našega četrtsotletnega hrepenenja... — Pa vendarle in kljub temu je in bo po osojnih kotanjah tega našega slovenskega človekovanja še vedno marsikje

tudi spomladi in poleti mraz, bolečina, obup in razočaranje. Zato se bomo še kar naprej iz te naše raztepenosti leto za letom vračali »za božič« domov, k naši dragi mami in k našemu dragemu očetu, da se potroštamo za še eno leto krutega tujstva, ki je slej ko prej pač usoda našega slovenskega in človeškega bivanja na tem svetu.

Marko Dvořák, Ulm

Na Drago me vežejo zgodnji spomini. Že leta 1966, na prvem srečanju, sem smel prikazati »Kulturno-duhovne razmere med mlajšo koroško generacijo« — tedaj še v svojstvenem ambientu prvotne Drage. Ta zametek vseslovenskega parlamenta je zadobival v

naslednjih letih dragoceno fiziognomijo, ki je danes neodmiseljiv del slovenskega kulturno-političnega poslanstva. Ko sem leta 1983 ponovno prišel do časti nastopa — topot že v prostranem Finžgarjevem parku na Opčinah —, je bila Dragina pot že dolgo usmerjena in programska. Vendarle: Draga ni samo seštevek predavanj in diskusijskih prispevkov iz domala vseh duhovnih in geografskih položajev slovenstva, Draga je tudi pogovor in odmorih, je tudi srečanje z vrhovi naše kulturnosti, denimo z Alojzom Rebulo, z Borisom Pahorjem in drugimi. Korošci vam kar malo zavidamo, da ste ustvarili tako uspešno slovensko tribuno in jo tako izpopolnili, da ne zamira, nasprotno: da živi na teh usodnih razpotjih slovenstva še bolj pristno. Vprašanje lanskega biltena »Ali naj z Drago končamo?« je odvečno.

Reginald Vospernik, Celovec

Ideja o Svetovnem slovenskem kongresu, ki naj bi povezoval in združeval Slovenke in Slovence doma in po svetu, ima svoje korenine v Dragi. Ob 25. srečanju Slovencev iz zamejstva, Slovenije in zdomstva občutimo vso duhovno moč Drage, ki so jo oblikovali in poglobljali predavatelji in udeleženci na poti do suverene Slovenije. V veliko čast si štejem, da sem smel vnašati s tremi predavanji in vsakoletno udeležbo v Dragi gledanja koroških Slovencev na razvoj slovenskega naroda in njegovo vlogo v srednjeevropskem prostoru.

Draga mi je odprla vseslovensko razsežnost naše problematike. Omogočila mi je vsakoletna prijateljska srečanja s Slovenci iz vseh predelov sveta. Spoznaval sem tako ogromni intelektualni potencial, ki ga predstavljajo Slovenci doma in po svetu kot veliko upanje in perspektivo za bodočnost.

Valentin Inzko, Celovec

Draga pomeni srečanje ljudi in idej, premostitev zaprek, merjenih v kilometrih in v idejnih razdaljah; kratka osvetlitev zgodovinskih nejasnosti in drzni pogled v bodočnost. Moj zadnji nastop v Dragi (1984) je bil po vsebini drzen korak k premiku do alternativnih gledanj — meni je odprl vrata do ljudi, ki me dotlej niso hoteli poznati.

Draga živi na dveh vršinah: stik človeka s človekom, stisk roke in prijateljski pozdrav: skoro bežen, odkrit ali

»Kjer vsi enako mislijo,
nihče ne misli prav veliko.«

Ivan Pučnik, kmet iz Črešnjevca
podpredsednik Slovenske kmečke zveze
Demokracija, 27.2.1990

zadržan, želiš si ga in si zaradi njega bogatejši. Vršina skupinskih izkušenj in idej je videti bolj objektivna in trajnejša, pa se skoro ne more izviti iz tesnob ustvarjenih predalčkov; včasih bližina le ostvari pogoje za spoznavanja in priznavanja: tudi ideje se oplajajo ob stikih različnosti.

Draga mi je silno draga — na svidenje.

Jože Velikonja, Seattle - ZDA

Ko sem se vrnil v Argentino in pripovedoval, kaj vse se je zgodilo na Dragi '85, kdo vse je bil, o čem se je govorilo, vtise, itd. — sem imel občutek, da kljub besedam, nisem znal poustvariti vzdušja v Finžgarjevem parku.

Še danes — kot takrat — nimam besed, da bi opisal doživetje, ki mi je pomenila Draga. Občutek, da se zbere množica ljudi od vsepovsod z enakim ciljem — pogovoriti se o problematiki slovenskega naroda — je edinstven.

Zato me vedno razveseli, ko med odmevi vsakoletnih Študijskih dni opa-

zim zadovoljstvo organizatorjev, da je zadnja Draga spet boljša od prejšnje. Zato upam — in želim — da bo Draga uspešna tudi letos in v bodoče.

»Vremena bodo Kranjcem se zjasnila,« pravi Prešeren; k tej zjasnitvi je Draga veliko pripomogla!

Lep pozdrav vsem!

Živijo!

Gregor Batagelj,
Buenos Aires - Argentina

Nastop na Dragi mi je mnogo pome-nil. V narodnostno-političnem pogledu bi lahko rekel, da se moje življenje deli na dobo pred in na dobo po »moji« Dragi. Po njej se je moje osebno slovenstvo, ki se je izoblikovalo v zdmskem-emigrantskem ozračju, zaokrožilo in dopolnilo še z neposrednim stikom z osrednjim slovenstvom. Moj nastop na Dragi takrat, pred tremi leti, (upoštevajmo bliskovite spremembe prav v tem času), je bil za mnoge nenavaden in v nekem pogledu zaskrbljujoč, ker sem se kot član politične emigracije odkrito

† inž. Boris Sancin

Lansko jesen se je nenadoma in tiho poslovil od nas javni delavec, politik in publicist Boris Sancin, ki je ves povojni čas bil gonilna sila v liberalni veji slovenskega demokratičnega tabora na Tržaškem.

Inž. Boris Sancin se je rodil 1. junija 1912 v Trstu, leta 1920 pa se je njegova družina umaknila v Slovenijo. Leta 1936 je diplomiral za inženirja ekonomije v Zagrebu, med vojno je bil po nemškem in italijanskem ujetništvu težko ranjen med letalskim bombnim napadom na Proseku. Sredi maja 1945 ga je nova oblast v Sloveniji aretirala kot pripadnika mladinskega gibanja liberalnega tabora. Obsojen na izgubo narodne časti in državljskih in političnih pravic je bil po nekaj mesecih izpuščen in potem se je vrnil v Trst. Nekaj let je poučeval na šoli, nato je leta 1951 prišel na Radio Trst in od leta 1960 do upokojitve leta 1973 je bil ravnatelj programskega odseka. V javno in politično delo se je Boris Sancin podal že v mladih letih in bil med ustanovitelji skupine, ki je pripravljala nastop nove generacije slovenskih liberalcev (časopis Naša Misel), kar je privedlo do ustanovitve Mladinske delovne skupnosti (1941). V tem času je bil zraven tudi pri določanju smernic JUTRA.

Po vojni se je po povratku v Trst že leta 1947 pridružil Slovenski demokratični zvezi in od začetka do konca sodeloval pri njenem glasilu DEMOKRACIJI. Aktiven je bil tudi v Slovenski prosvetni matici ter v Slovenskem dobrodelnem društvu. Predaval je v raznih društvih in v Društvu slovenskih izobražencev, na Dragi pa je predaval leta 1972 o še danes tako aktualnem vprašanju idejnega pluralizma.

V premajhni dvorani Finžgarjevega doma med predavanjem dr. Staneta Baha o multikulturnih družbah (1989).

dotaknil snovi, ki je že desetletja bila predmet neizrečenega slovenskega čustvovanja in mišljenja. Danes se pa o teh stvareh odkrito razpravlja v osrednji Sloveniji in celo volitve doživljamo. S svojimi izvajanjmi takrat torej le nisem bil preveč v oblakih. Vsekakor so bili zame tisti dnevi prijetno intenzivni in se dogodkov, ljudi, ki sem jih spoznal, in razgovorov z njimi spominjam, kot če bi bilo včeraj. Zame je bila Draga vedno svojevrstna odmevna skrinja in to tudi mora ostati, ne glede na razvoj v Sloveniji. Postala je že slovenska institucija, ki bo tudi bodočemu slovenstvu in njegovemu razvoju lahko še mnogo dala.

Andrej Fink,
Buenos Aires - Argentina

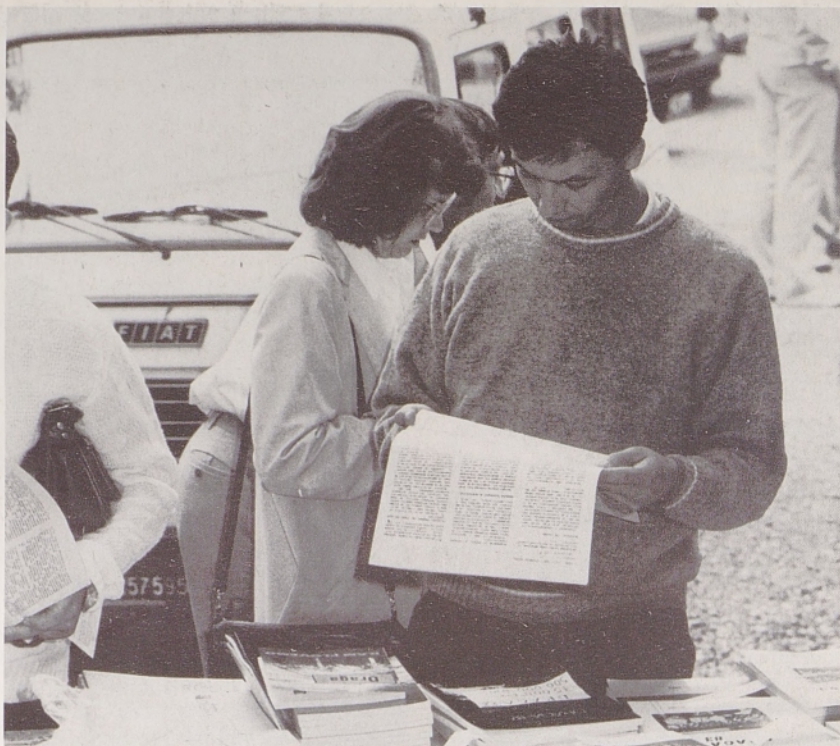
Sama sem se doslej udeležila vseh srečanj Drage.

Njen pobudnik in organizator je s sodelavci sestavljal program, ki je bil sprva uglašen enovito na krščansko tematiko. V tej zvezi mi je živo pred očmi naslednja epizoda.

Nekega poletnega popoldneva zagledam ob vhodu v Camping Adria, v Sesljanu, kjer sem tedaj delala, sloko postavio profesorja Peterlina. Na moje veliko začudenje nad njegovim obiskom mi je s svojo značilno ljubeznivostjo (žal bolj redko med nami) pojasnil, da bi se rad z menoj pogovoril o nadaljnji usmeritvi Drage. Strinjal se je z mojim mnenjem, da bi kazalo program idejno razširiti in odpreti tudi drugače mislečim, da se vzpostavi dialog. Tako je že za tisto jesen (leta 1968) povabil uradne predavateljce iz Ljubljane.

Ta obisk razodeva izredno širino in idejno ter človeško odprtost prof. Peterlina pa tudi njegovo požrtvovalnost; kljub svoji prezaposlenosti in oddaljenosti si je vzel čas, ves popoldan, in je v poletni vročini prišel z Opčin v Sesljan.

Da, z njegovo prezgodnjo smrtjo smo izgubili nadvse dragocenega človeka — a ostalo je njegovo delo. Med

Ponudba čtiva na improvizirani stojnici... (1989).

drugim tudi Draga, ki je v svojih petindvajsetih letih izpričala svojo življenjskost. Za to gre prvenstveno zahvala njenemu ustanovitelju prof. Peterlinu pa tudi vsem njenim bivšim in sedanjim ustvarjalcem.

Dragi želim, da bi doživela še mnogo nadaljnjih jubilejev v naše skupno dobro.

Marija Kržič, Ljubljana

Pomenil mi je najprej in predvsem stik s Slovenijo, ki ostaja bistven del mojega bitja in življenja. Dal mi je tudi občutek ponosa, da me je Slovenija povabila, naj ji dam nekaj od svojega.

Toda ta stik je bil s Slovenijo, ki je drugačna tako od tiste, ki sem jo nesel s seboj v Avstrijo in nato v Kanado, kot od tiste, pred katero sem bežal leta 1945. Na Dragi sem srečal zamejsko Slovenijo, goriško, tržaško, koroško in precej spremenjeno »kranjsko«. Srečal sem svobodno Slovenijo, svobodno, včasih tiho in prikrito, toda resnično.

Nastop na Dragi mi je pomenil tudi srečanje s slovensko slovenščino. Emigrantščina nevede in nehote zastari, če ni prav posebno pazljiva. Draga me je silila, da sem izbiral besede skrbneje in druge poslušal z več kot navadno po-

zornostjo; včasih sem se sam pri sebi nasmehnil seveda, ko sem videl, kako slovenščina prikroji angleške besede za svojo rabo.

Največ pa mi je pomenil stik z ljudmi, z ljudmi drugačnih življenjskih poti, skušenj, navdušenj in osebnih programov, z ljudmi, katerih pogledi so precej tuji anglosaškemu pragmatizmu, ki sem ga vsrkal v zadnjih štiridesetih letih, obenem pa tako domači.

Alojzij Ambrožič, nadškof
Toronto - Kanada

Kaj mi je pomenil nastop v Dragi? Osebnostno zadovoljstvo in krono nekajletnega obiskovanja Drage, tega edinstvenega slovenskega foruma, kjer se je kalila slovenska opozicijska misel. Danes, ko se predvsem poudarja zaslugi levih sil pri demokratizaciji naše domovine, se mi zdi še posebej važno, da opozorim na vlogo katoliške disidencije, ki je v veliki meri povezana z dvajsetletno zgodovino Drage. Kristjanom ne bo mogel nihče očitati, da smo pri rušenju totalitarnega sistema stali križem rok. Postavili smo se ob pravem času za pravi cilj.

Andrej Capuder, Ljubljana

HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPČINAH

Ulica Ricreatorio 2
Tel. 040/21491

Teme in predavatelji Drage 1966/89

3. - 4. septembra 1966:

- Dr. **Anton Kacin**: Položaj Slovencev danes
 Dr. **Valentin Inzko**: Slovenci na Koroškem
 Dr. **Matej Poštovan**: Slovenci na Primorskem
 Dr. **Janez Janžekovič**: Znanost in svetovni nazori
 Dr. **Janez Janžekovič**: Vprašanje človeške bitnosti in religije
 Dr. **Aleš Lokar**: O tehniki sožitja in sodelovanja med ljudmi z različnim svetovnim nazorom
 Dr. **Matej Poštovan**: Dialog v svetu
 Dr. **Reginald Vospernik**: Kulturno duhovne razmere med mlajšo koroško generacijo
 Dr. **Drago Štoka**: O problematiki slovenske mladine na Tržaškem

2. - 3. septembra 1967:

- Dr. **Toussaint Hočevar**: Današnji slovenski položaj in perspektive za bodočnost
 P. dr. **Roman Tominec**: Vloga krščanstva pri oblikovanju slovenske narodne zavesti in kulture v 1200 letih. Ali more to vlogo krščanstvo nadaljevati?
 Dr. **Samo Pahor in Emidij Susič**: Analiza sociološkega sestava zamejskih Slovencev
 Dr. **Drago Legiša**: Kako približati današnjemu prebivalstvu naše javno delovanje
 Dr. **Matej Poštovan**: Slovenski zamejski katoličani in njihovo javno delovanje po koncilu
 Dr. **Vinko Zwitter**: Pokoncilski položaj koroških Slovencev
 Dr. **Martin Kranner**: Pogledi in praktične izkušnje na Goriškem

31. avgusta in 1. septembra 1968:

- Dr. **Janko Pleterski**: Združena Evropa in Slovenci
 Dr. **Ludvik Vrtačič**: ABC slovenske problematike v obdobju združevanja Evrope
 Dr. **Felix J. Bister**: Slovenec med Vzhodom in Zahodom - Dediščina - Samospoznavanje - Možnosti
 Dr. **Alojz Tul**: Združena Evropa in narodna manjšina
 Dr. **Vekoslav Grmič**: Dialog cerkve s svetom
 Dr. **Vekoslav Grmič**: Vzroki mednarodnega ateizma
 Dr. **Vladimir Klemenčič**: Izselsjevanje, problem Slovenije in Slovencev
 Dr. **Valentin Inzko**: Koroška in izseljeniški problemi
 Dr. **Franč Mijač**: Prispevek k razpravi o izseljevanju - Kanalska dolina
 Dr. **Rado Bednařik**: Problem izseljevanja na Primorskem in v Beneški Sloveniji
 Dr. **Bogo Samsa**: Izselsjevanje iz tržaške pokrajine
 Dr. **Izidor Predan**: Beneška Slovenija
 Dr. **Alojz Rebula**: Slovenci med domom in svetom

30. - 31. avgusta 1969:

- Dr. **Fran Zwitter**: Prelomna razdobja v zgodovini Slovencev v XX. stoletju

- Dr. **Janko Zerzer**: Koroški plebiscit - Ozadja in posledice
 Dr. **Rudolf Klinec**: Manjšinska problematika v luči naravnega prava, krščanske etike in cerkvene zakonodaje
 Dr. **Drago Klemenčič**: Verski položaj na Slovenskem
 Dr. **Maks Šah**: Socialna preobrazba družbe s posebnim pogledom na zamejstvo
 Dr. **Boris Pahor**: Za novo slovensko elito
 Dr. **Dušan Nendl in Franc Jeza**: Kakšno pot naj izbirajo Slovenci za najboljšo mednarodno uveljavitev

5. - 6. septembra 1970:

- Dr. **Jože Gorjač**: Socialna preobrazba slovenske družbe
 Dr. **Ciril Zlobec**: Današnja slovenska idejno kulturna stvarnost
 Prof. **Tomaž Pavšič**: Kulturna povezanost
 Dr. **Emidij Susič**: Mednarodna povezanost
 Dr. **Maks Miklavčič**: O etičnem potencialu in stiski malih narodov pri sodobnem razvoju enotnega človeške družbe
 Dr. **Matej Poštovan**: Etični potencial in stiska malih narodov
 Prof. **Edvard Kocbek**: Zaprtost in odprtost sodobne slovenske kulture
 Inž. **Vladimir Vremec**: Idejno-kulturna stvarnost v zamejstvu in zdomstvu
 Lev **Detela**: Odprtost in zaprtost slovenske kulture

4. - 5. septembra 1971:

- Dr. **Jože Velikonja**: Današnja vloga zdomske Slovenije
 Dr. **Drago Štoka**: Perspektive slovenske narodne skupnosti v zamejstvu
 Dr. **Jurij Zalokar**: Nekaj pogledov na psihologijo raznarodovanja
 Dr. **Gorazd Kušej**: Novosti o družbenopolitični ureditvi Jugoslavije
 Dr. **Vladimir Murko**: Politično-ekonomski položaj Slovenije po zveznih ustavnih dopolnilih
 Dr. **Ludvik Vrtačič**: Kritične pripombe k ustavnim spremembam v Jugoslaviji

2. - 3. septembra 1972:

- Inž. **Boris Sancin**: O idejnem pluralizmu
 Dr. **Lojze Šuštar**: Svoboda vesti kot izraz človekovega dostojanstva
 Dr. **Joško Tischler**: Oris stanja narodne skupnosti na Koroškem
 Župnik **Emil Cenčič**: Oris stanja narodne skupnosti v Beneški Sloveniji
 Dr. **Damjan Paulin**: Oris stanja narodne skupnosti na Goriškem in Tržaškem
 Prof. **Alojz Rebula**: O spremenljivosti in nespremenljivosti vrednot

1. - 2. septembra 1973:

- Prof. **Janko Messner**: Generacijska problematika na Koroškem
 Župnik **Valentin Birtič**: Družina v Beneški Sloveniji
 Dr. **Ivan Hribernik**: Kako gleda zdravnik na ljubezen v družini
 Dr. **Danilo Sedmak**: Generacijska problematika na Tržaškem
 Dr. **Anton Trstenjak**: Stara in nova podoba družine

7. - 8. septembra 1974:

- Dr. **Bratko Kreft**: Cankar in slovenstvo
 Dr. **Bogo Samsa**: Dve mednarodni konferenci o manjšinah
 Prof. **Samo Pahor**: Kaj moramo storiti, da se bodo naše razmere spremenile
 Dr. **Drago Štoka**: Tržaška mednarodna konferenca o manjšinah
 Dr. **Valentin Inzko**: »Skupna Koroška«
 Dr. **Peter Urbanc**: Slovenci v Kanadi
 Dr. **Janez Zdešar**: Slovenci-zdomci v Nemčiji
 Dr. **Andrej Kobal**: Slovenec v svetu

6. - 7. septembra 1975:

- Dr. **Drago Legiša**: Mednarodna konferenca v Helsinkih in slovenska stvarnost
 Dr. **Pavel Apovnik, dr. Damjan Paulin, dr. Rafko Dolhar in dr. Zorko Harej**: Pomen samostojnega javnega nastopanja (okrogla miza)
 Dr. **Rudolf Klinec**: Kako je duhovščina pripravljala osvoboditev slovenskega naroda na Primorskem
 Dr. **Venceslav Tuta - dr. Rado Bednařik**: Tudi ti so polagali temelje svobodi

4. - 5. septembra 1976:

- Franček **Križnik**: Marksizem in svoboda
 Dr. **Kazimir Humar**: Dileme svobodnega tiska
 Prof. **Boris Pahor**: Troje velikih sporočil (Kette - Cankar - Kosovel)

3. - 4. septembra 1977:

- Saša **Martelanc**: Slovenska misel, vzpluj
 Dr. **Lojze Ambrožič**: Luči in sence v pokoncilski prenovi
 Vinko **Ošlak**: Med srhom Kapitala in žarom Evangelija (Tri orodja za enajsto tezo)

2. - 3. septembra 1978:

- Dr. **France Bučar**: Ideologija in demokracija
 Dr. **Anton Ilc**: Od poskusa totalnega uničenja do zarje novega krščanstva
 Dr. **Zorko Harej, Stojan Spetič, prof. Maks Šah in prof. Jože Pirjevec**: Ob dramatični 30-letnici: Kominform in slovenstvo (okrogla miza)

1. - 2. septembra 1979:

- Prof. **France Vodnik**: Bohinj: ob 40-letnici neke vizije
 Dr. **Oskar Simčič**: Narodnost v teologiji in Cerkvi proti letu 2000
 Sergij **Pahor**: Slovenski matični, zamejski in zdomski trenutek

30. - 31. avgusta 1980:

- Škof **Lorenzo Bellomi**: Vera in kultura za svobodnega človeka
 Marij **Maver**: Slovenstvo v svoji kulturno politični informaciji danes
 Prof. **France Perko**: Slovenska cerkev iz preteklosti v prihodnost

Teme in predavatelji Drage 1966/89

◀||| stran 7

4. - 5. - 6. septembra 1981:

- Dr. Katica Cukjati: Med domovino in zdomstvom
 Dr. Tone Stres: Pod današnjimi miselnimi zvezdami
 Prof. Marino Qualizza: 100 let Slovencev ob zahodni narodnostni meji
 Viktor Blažič: Problemi razvoja, narodna zvestost, pluralizem

3. - 4. - 5. septembra 1982:

- Ivo Jevnikar: 35 let političnih in pravnih bojov Slovencev v Italiji
 Prof. Svetozar Stojanović: Marksizem kot družbena teorija in ideologija
 Vinko Ošlak: Mit revolucije v delu današnje teologije
 Prof. Franc Rode: Duhovni tokovi v današnji Evropi

2. - 3. - 4. septembra 1983:

- Prof. Martin Jevnikar: Pregled slovenskega revialnega tiska
 Dr. Reginald Vospersnik, prof. Alojz Rebula in Vinko Ošlak: predstavitev prve številke Celovškega zvona
 Dr. Ljubo Sirc: Slovenija v osemdesetih letih
 Dr. Janez Vodopivec: Kvas novega krščanstva
 Dr. Reginald Vospersnik: Na razvodu dveh kultur

31. avgusta, 1. - 2. septembra 84:

- Prof. Jože Velikonja: Kje, domovina, si? Bojan Štih: Vprašalna pola sodobnega slovenstva
 Prof. Niko Prijatelj: Med vero in nevero
 Prof. Tomaž Simčič, Marko Tavčar, Peter Močnik in prof. Emidij Susič: Ključna vprašanja slovenstva v očeh mlade zamejske generacije (okrogla miza po anketi)

30. avgusta - 1. septembra 1985:

- Gregor Batagelj: Štirideset let slovenskih daljav in bližin
 Prof. Boštjan M. Zupančič: Slovenija konec 20. stoletja: prehod v novo dialektiko?
 Ivan Štuhec: Med Getsemanijem in Taborem: žar in stiska kristjanovega upanja
 Dr. Marko Dvořak: Duma 1985 — anatomija nekega zdomstva

5. - 7. septembra 1986:

- Dr. Franc Miklavčič: Slovenska cerkev med Bogom in cesarjem
 Dr. Predrag Matvejević: Matične dileme med narodnostjo in državljanstvom
 Dr. Drago Ocvirk: Blagodejna odvečnost krščanstva
 Milan Apih: Po plovbi čez Rdeče morje

4. - 6. septembra 1987:

- Dr. Rudolph M. Sussel: God bless Slovenia
 Dr. Andrej Fink: S Prešernom pod Južnim križem
 Dr. Bruno Korošak: Krščanstvo in eshaton
 Dr. Andrej Capuder: Pot v objubljeni deželo

2. - 4. septembra 1988:

- Dr. Karel Smolle: Manjšinstvo z evropske perspektive
 Dobrica Čosić: Glas od Donave na slovenski tribuni
 Prof. Jožko Pirc: Ločitev duhov: v razhod ali v pluralizem?
 Prof. Alojz Rebula: Kam plovemo

1. - 2. - 3. septembra 1989:

- Dr. Stane Bah: O problemih in rešitvah v multikulturalnih družbah
 Dr. Ivan Verč in dr. Tomaž Simčič: Manjšina — žrtev ideoloških bojov?
 Dr. Branko Rozman: Vizije in meje narodne sprave
 Dr. France Bučar: Slovenija med Evropo in Balkanom

ČETRT STOLETJA

◀||| stran 1

nih ljudi, pa s profesionalci iz središča in z zunanjiimi sodelavci kar iz primorskega okolja; prisluhnil ji je s časopisnimi napadi in žalitvami na obeh straneh meje, z nagajanji in pretnjami ugotovljenim ali vsaj osumljenim udeležencem iz matične domovine; prisluhnil ji je nazadnje tudi s policijskimi zasliševanji vzhodno od Fernetičev.

Na srečo vseh skupaj se je čas medtem premaknil tako, da smo bolj zaposleni s svetlimi perspektivami kot z minulostjo, ki pa je za vsak primer seveda nismo pozabili.

Draga 1990 ni le svečano jubilejna. To je predvsem tudi prva Draga po rojstvu povojne demokracije v Sloveniji. Ta vzporednost nas navdaja z globokim, srčnim veseljem, in z velikim upanjem. Predržno bi bilo misliti, da je imelo naših petindvajset svobodnih srečanj kako zaslug, čeprav le majhno, za sedanjo renesanso naše matične domovine. Nesporno pa je, da je bil duh Drage v svoji projekciji naravnian v svobodno in demokratično zamisel, kot jo zdaj sredi vseh ruševin in težav izpeljujejo novi, pogumni, odgovorni in zavedni slovenski možje (in žene). V čast si štejemo, da so bili mnogi teh med nami, ko smo četrto stoletja sanjali in razmišljali o novi, drugačni, srečnejši slovenski domovini.

Na jubilejnem prelomu, v letu obnovljene svobode tam, kjer smo duhovno doma, pa Draga iz vsega srca in iz vse odgovorne zavesti proglašala, da misli nadaljevati svojo pot. Skrb za skupno slovensko stvar — in to je bilo njeno bistvo — se nadaljuje, kot se nadaljuje skrb za zdravje celo pri zdravem človeku. Ne moremo prenehati, ker so v petindvajsetih letih korenine pognale že pregloboko, in ker nam to veleva tudi spoštljiv spomin na početnika Drage, rajnega profesorja Jožeta Peterlina.

Problemov ne bo zmanjkalo — upajmo, da ne bo zmanjkalo niti moči, zvestobe in ljubezni!

Ravnatelj slovenske gimnazije v Celovcu dr. Reginald Vospersnik v pogovoru z dr. Brankom Salamunom; naložene mize z razno literaturo pa še vedno vabijo (1989)...